

– Dysleksi er ingen kronisk tilstand!

ANTALL ELEVER MED LESE- OG SKRIVEVANSKER KUNNE VÆRT REDUSERT BETRAKTELIG, MENER SPESIALPEDAGOG ELIN NATÅS. – JEG ANBEFALER FORELDRENE TIL BARNA JEG JOBBER MED Å TA KONTAKT MED BARNEOMBUDET.

TEKST: ANDREAS AUBERT andreas@erlikoslo.no

FOTO: DIMITRI KOUTSOMYIS dimitri@erlikoslo.no

– Mange av ungene bruker mer energi på å skjule at de har problemer, enn på å lære noe, påstår hun. – Mange arbeidsføre går på trygd i dette landet. En stor del av dem har lese- og skrivevansker.

Elin setter det litt på spissen og sier at vi har cirka en million mennesker på trygd, så har vi eldrebølgen og en million unge mennesker under utdanning.

– Det er tre millioner mennesker. De resterende 1,5 millionene skal brødfø 4,5 millioner mennesker.

Elin liker ikke begrepet dysleksi.

– Ordet brukes når man har store og spesifikke vansker med å lese og skrive, men dette feltet av vansker rommer

NOEN BLIR TRISTE OG INNADVENDTE, ANDRE LAGER ET HELVETES SPETAKKEL. DA FLYTTES OPPMERKSOMHETEN BORT FRA HVOR DUMME DE FØLER SEG.

så mye mer. Mange av disse barna klarer ikke å analysere og klassifisere informasjon og inntrykk. De har et dårlig lagringssystem i langtidsminnet. Det er som et hus med fullt kaos, hvor gaflene ligger i klesskuffen. De tar også inn all ytre stimuli, og blir til slutt overstimulert.

Mange problembarn har motoriske problemer.

– Noen unger fester føttene rundt stolbeina, for å holde balansen. Så sitter de bakoverlent. De får beskjed om å sitte ordentlig, men refleksjonen fungerer ikke som den skal, så de deiser utover pulten.

Årsakene til lærevansker og uro kommer primært av nevrologiske, fysiske og biokjemiske tilstander, som det går an å få rettet opp, sier hun.

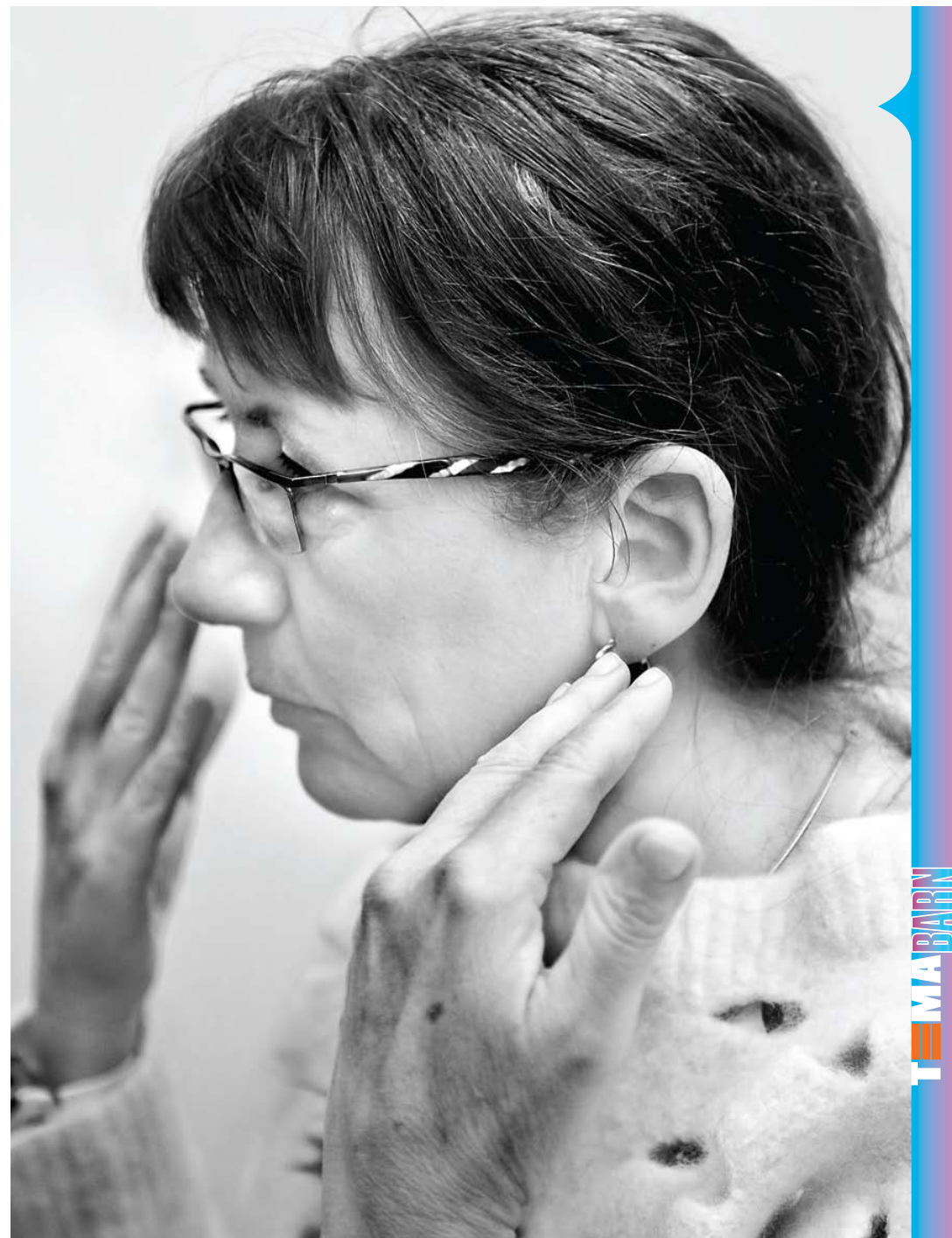
– Elevene har ofte problemer med likevektssystemet samt ørenes og øynenes funksjon. Dermed får de problemer med tid, rom og retning. I vårt team ser vi på refleksutviklingen, og de ufrivillige motoriske bevegelsene. Vi kartlegger og ordner opp i dette slik at kroppen fungerer som et godt redskap for læring.

Dyslektikere har problemer med å sanses via øret, og å tolke det som sanses. Mange har venstre øre som det dominante øre.

– Da går lyden til høyre hjernehalvdel. Språksenteret sitter i den venstre. Lyden går en omvei før den kommer fram. Mange sier da «hæ?» hele tiden.

– **Har du problemer** med hørselsfunksjonen, er det vanskelig å lære norsk. Mange barn har arr på trommehinnen, den vibrerer ikke som den skal. Da hører du kanskje ikke forskjell på hake og hakke. Hører du ikke forskjell på lang og kort vokaltid, hjelper det ikke å terpe på det i hundre år. Funksjoner som ikke fungerer riktig, må kartlegges og behandles. Når vi jobber grundig, tverrfaglig og systematisk, er elevene «friskmeldt» etter ett til to år, sier Elin

Læringsproblemer og kostholdsrelaterte problemer har mye av skylden for at så mange unge begynner med narkotika, mener Elin, og påstår at 70 prosent av innsatte i norske fengstler har lese- og skrivevansker.

– Hva med å fjerne stressnivået, slik at de unge ikke havner i rusmiljø i utgangspunktet? Hva med å bruke like mye penger som det brukes på forskning på metadon og andre stoffer til narkomane, på sunt kosthold og kosttilskudd? I engelske fengsler, hvor de innsatte fikk kosttilskudd, ble det registrert endret atferd i positiv retning.

Gjennom kostholdsendringer, kombinert med å kutte ut tilsetningsstoffer, legge til kosttilskudd og godt med fett, reduseres antall hyperaktive barn. Dette er Elin's erfaring.

– De får en kropp som funker. De spiser ikke mellom 50 og 150 kg sukker i året. De spiser ikke melk og gluten. Da jeg var liten, brukte vi vann og hvitemel til lim. Melka blir til slim.

MANGE AV UNGENE BRUKER MER ENERGI PÅ Å SKJULE AT DE HAR PROBLEMER, ENN PÅ Å LÆRE NOE.

Melkeprotein og gluten er problematisk å fordøye for mange mennesker, mener hun.

– Protein fra melk og gluten, som ikke blir fullstendig nedbrutt, henger seg på nervebanene i hjernen, slik at det blir «kluss på linjene». For at hjernen skal fungere skikkelig, trenger den også fett. I Norge har det vært fettfobi siden andre verdenskrig, og vi har aldri vært så feite som nå. Det er noe som ikke stemmer! Nervebanene har fettbelegg rundt seg, kalt myelin, og impulsene skal gå i 400 km i timen. Har man lite fett, går impulsene saktere. Stress og tungmetaller er også med på å redusere myelinet.

Mange unge mennesker i dag er tynne, men har en «bilring» rundt livet.

– Det skyldes at de spiser for mye karbohydrater, som gir mye blodsukker. Mange nordmenn har et kosthold som gir ustabil blodsukker, ifølge Elin. Det kan gi voldsomme humørsvingninger, som kan minne om lidelsen bipolar 2. For å hankses med dette, tyr mange til

rusmidler.

– Noen ungdommer begynner å røyke, da roer de systemet ned. Så begynner de med alkohol og hasj. Deretter tar de speed for å komme opp igjen. Biokjemisk ligner det på å ha ustabil blodsukker.

– Har foreldrene penger, kan eleven få hjelp privat. Hva gjør man hvis man ikke har penger? Starter man spesialundervisning i 3. eller 4. klasse, blir man ikke «friskmeldt» etter to år. Eleven har ofte ekstratimene så lenge denne går på skolen, og det er ofte ufaglærte assistenter som står for disse. Det sier seg selv at resultatene lar vente på seg, sier Elin.

Nyborgs systematiske begrepsundervisning er et av hennes pedagogiske verktøy. Det er systematisk læring i begreper som farge, form, retning, størrelse, overflate, plass, stilling, antall og så videre.

– Hvis barna ikke behersker disse begrepene, er det vanskelig å formidle kunnskap til dem. De mangler et analyseredskap, og de kan ikke forstå. De får kommunikasjonsproblemer.

– Mange barn føler seg dumme, de må gå 13 år på skolen, og de mestrer det ikke. Hva ville det ha gjort med oss som voksne? Alle barna jeg kjenner gleder seg til å begynne på skolen og å lære å lese og skrive. Så lærer de det ikke. Noen blir triste og innadventde, andre lager et helvetes spektakkel. Da flyttes oppmerksomheten bort fra hvor dumme de føler seg, og hvor dumme de blir oppfattet.

Når hun jobber er til en, er det ofte med barn fra 4. - 6. klasse og oppover.

– De har prøvd i mange år å få til norsk og matematikk, men har ikke fått det til. Så tør de å prøve enda en gang. Beundringsverdig! Hvis de ikke får det til da heller, hvem sin skyld er det? Når jeg stiller dem det spørsmålet, blir de ofte satt ut. Så spør jeg: «Hvis det skjer noe, får du lov til å skyldes på de som er mindre enn deg?» Nei, sier de. «Er du mindre eller større enn meg? Kan jeg skyldes på deg hvis du ikke får det til?» Nei, sier barna, og det er helt sant. Jeg må finne ut hvorfor barna ikke forstår.

Så må vi sammen jobbe for å få det til.

Mange av disse elevene er veldig smarte, er hennes erfaring.

– De har mange gode ideer, men mye kaos. Lærer de grunnleggende begreper som analyseredskap for å rydde opp i dette kaoset, blir de dyktige. Samfunnet går glipp av mange dyktige og kreative mennesker, når det ikke satses skikkelig på disse elevene.

Dette sier hun på bakgrunn av 15 år som spesialpedagog.

– Hadde ikke det vi gjør fungert, hadde vi ikke hatt noe å gjøre. Nå drukner vi snart i elever, uten å drive noe markedsføring.

Selv var hun en skoletaper, men tok senere videregående som voksen, gikk på universitetet og ble selvstendig næringsdrivende som spesialpedagog.

Lærevansker

Det er 1 million funksjonelle analfabeter i Norge (Leseforskningscenteret i Stavanger).

Så mange barn i Norge medisineres med sentralstimulerende midler, at FN følger med på hva vi driver med.

Fra 1985 til 1990 har antall barn som blir medisineret økt fra 1000 til 12 000. [TV2 27.03.06, Dokument 2]

PISA-undersøkelsen (Programme for International Student Assessment) utføres av OECD hvert tredje år. Den viste at prosentandelen av norske 15-åringer som er svake lesere, lå på 22,4 prosent i 2006. En økning på 4,3 prosent fra 2003. De norske resultatene er de svakeste av alle OECD-landene.